

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12139

Tarih : 28.05.2025

10/2784

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Van ve çevresinde yürütülen madencilik, HES projeleri ve güvenlik gerekçesiyle uygulanan yasakların ekolojik yıkım, göç ve yaşam hakkı üzerindeki etkilerinin belirlenmesi; özellikle bölgede sistematik bir ekolojik tahribat politikasının var olup olmadığının açığa çıkarılması ve bu sürece karşı yerel halkın haklarının korunmasına yönelik önlemlerin alınması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin doğusunda, özellikle Van ili ve çevresinde, son yıllarda artan madencilik faaliyetleri, hidroelektrik santrali (HES) projeleri, imara açılan doğal sit alanları, güvenlik gerekçesiyle uygulanan mera yasakları ve ulaşım kısıtlamaları, sadece çevresel bir kriz yaratmakla kalmamakta, aynı zamanda bölge halkının yaşam, geçim ve barınma haklarını da doğrudan ihlal eden çok yönlü bir yıkıma yol açmaktadır. Bu yıkım, yalnızca çevre politikalarıyla açıklanamayacak kadar derin ve sistematik niteliktedir.

Van ili, Zilan Vadisi, Hoşap Çayı, Erçek Gölü, Muradiye Şelalesi ve Akdamar Adası gibi doğal güzellikleri ve biyolojik çeşitliliğiyle bölgenin en önemli ekosistemlerinden birine sahiptir. Ancak yapılan araştırmalar ve yerel ekoloji aktivistlerinin beyanları, 2010-2024 yılları arasında sadece sazlık alanlarda %40'a yakın bir azalma yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu veriler, bölgedeki doğa kırımının büyüklüğünü gözler önüne sermektedir. Madencilik faaliyetleri, HES projeleri, kontrolsüz baraj yapımı ve sermaye odaklı betonlaşma politikaları; hem doğaya, hem su varlıklarına, hem de yerel halkın yaşam alanlarına geri döndürülemez zararlar vermektedir.

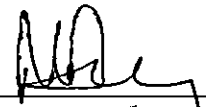
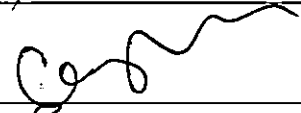
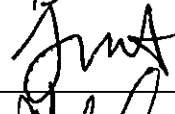
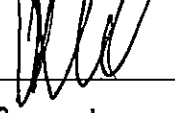
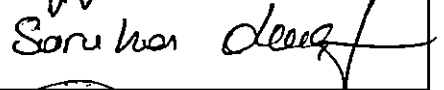
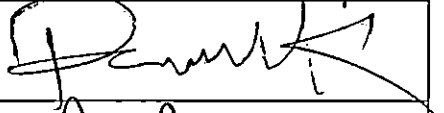
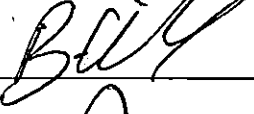
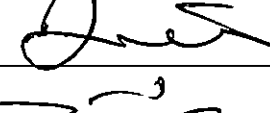
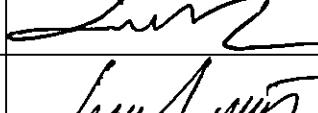
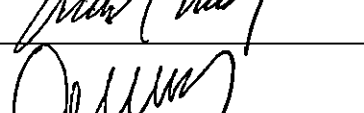
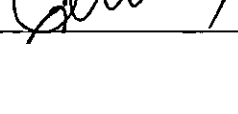
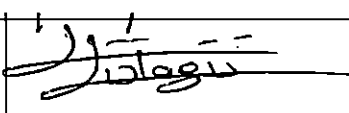
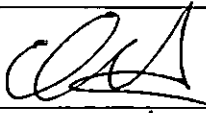
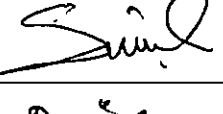
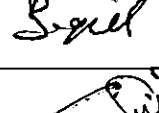
Özellikle Zilan bölgesinde yapılan HES projeleri, yalnızca su kaynaklarının kontrol altına alınması ve doğanın tahrip edilmesiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda bölge halkının yerinden edilmesine, topraklarından koparılmasına, hayvancılık ve tarım gibi geleneksel geçim kaynaklarının yok olmasına neden olmaktadır. Bu uygulamalar doğrudan veya dolaylı olarak göçü teşvik eden, yaşam alanlarını daraltan ve bölgeyi "insansızlaştırma" hedefi taşıyan bir planın parçası olarak değerlendirilmektedir. Baraj projelerinin etrafında oluşan kirlilik, çöplerin kontrolsüz birikimi, yerel halkın sağlık ve güvenliğini tehdit ederken; aynı zamanda kamusal kaynakların özel şirketler lehine nasıl seferber edildiğini de gözler önüne sermektedir.

Güvenlik politikaları adı altında sürdürülen uygulamalar ise bir diğer hayati sorundur. Özellikle meraların yasaklanması, köylülerin tarlalarına erişiminin engellenmesi ve bazı köylere ulaşım yollarının kapatılması; halkın üretim hakkını gasp eden, kırsal nüfusu göç etmeye zorlayan bir özel güvenlik konseptinin parçasıdır. Bu durum yalnızca doğanın değil, kadim tarımsal kültürün, toplumsal yaşamın ve yerel dayanışma ilişkilerinin de parçalanmasına yol açmaktadır. Bu süreç; sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel bir yıkımı da beraberinde getirmektedir.

Ekolojik tahribatla zorunlu göç arasında doğrudan bir ilişki vardır. Topraktan koparılan insanlar, üretimden uzaklaştırılmakta, geçim kaynaklarını kaybetmekte ve kentlerin çeperlerinde güvencesiz yaşam koşullarına mahkûm edilmektedir. Kentlerde artan betonlaşma, plansız kentleşme ve doğa talanı; kırsalda yaşanan yıkımın bir başka yüzüdür. Erçek Gölü gibi hassas ekosistemlerin imara açılması, sit alanlarının sermayeye peşkeş çekilmesi, rant odaklı şehirleşmeyi ve yaşam alanlarının gaspını koymaktadır.

Bölgede doğa, yalnızca bir kaynak değil, halkın hafızası, kültürü, kimliği ve yaşam biçiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu coğrafyada yaşanan doğa yıkımı, yalnızca çevre hukuku değil, aynı zamanda insan hakları, kolektif haklar, kültürel mirasın korunması ve demokratik yaşam hakkı bakımından da bir ihlal rejimini işaret etmektedir. Bu nedenle ekolojik yıkım, salt bir çevre sorunu değil, çok boyutlu ve politiktir. Devletin güvenlikçi ve sermaye yanlısı politikaları ile bu yıkım birbirinden bağımsız değildir.

Tüm bu nedenlerle, Van ve çevresinde yaşanan ekolojik tahribatın nedenlerinin, sonuçlarının ve sorumlularının açığa çıkarılması; halkın yaşadığı mağduriyetlerin belgelenmesi; sermaye-iktidar işbirliğiyle yürütülen projelerin halkın yaşam hakkı üzerindeki etkilerinin ortaya konması ve bu sürecin durdurulması için gerekli yasal, idari ve kamusal önlemlerin alınması adına Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulması elzemdir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14			
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	